

SPAAK, Paul Henri, politicus (Schaarbeek 25 januari 1899 - Brussel 31 juli 1972).

Hij studeerde rechten aan de Vrije Universiteit te Brussel en vestigde zich als advocaat. Hoewel telg van een voorname bourgeois-familie („les Jansonnides”) begon hij niettemin een politieke loopbaan in uiterst linkse kringen, waarna hij evenwel naar een rechts-gematigd standpunt evolueerde, zodra hij ministeriële verantwoordelijkheid te dragen kreeg. Socialistisch kamerlid voor Brussel (1932-'57 en 1961-'66); minister van Verkeer en PTT (1935-'36) en van Buitenlandse Zaken (1936-'49, 1954-'57 en 1961-'66); eerste-minister (1938-'39, 1946, 1947-'49); secretaris-generaal van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (1957-'61). Gedurende ruim een kwarteeuw was Spaak de eerste man op het terrein van de Belgische buitenlandse politiek. Hij werd ook herhaaldelijk met de binnenlandse problemen geconfronteerd. Samen met Hendrik de Man ijverde hij voor een „nationaal socialisme”. In zijn regeringsverklaring van 17 mei 1938 werd, voor de eerste maal in de geschiedenis van België, gewag gemaakt van het Waalse vraagstuk: Spaak had het over de onrust van de Walen, die vreesden een minderheid te worden, en over de achteruitgang van de Waalse economie. In 1939 kreeg hij af te rekenen met de zaak-Martens en de daaruit voortvloeiende agitatie in Vlaanderen (z. Adriaan Martens). Hij speelde ook een belangrijke rol in de koningskwestie. Steeds interesseerde hij zich voor goede betrekkingen met Nederland en hij was dan ook een van de grondleggers van de Benelux.

Op het departement van Buitenlandse Zaken bleef de achterstelling van de Vlamingen de hele duur van zijn bewind voortbestaan, maar op het eind van zijn ministeriële loopbaan liet hij zijn collega en adjunct, minister H. Fayat, een begin maken met de geleidelijke aanzuivering van de taaltoestanden. Na zijn definitief heengaan uit het parlement en de socialistische partij (1966) begon hij grote aandacht te besteden aan de hervorming van de Belgische instellingen en inzonderheid aan de plaats van Brussel in het nieuwe, geregionaliseerde België. Hij nam contact met federalistische groepen en liet zich inspireren door hun ideeën, o.m. door het programma van de Vlaamsgezinde Walter Kunnen. Op 4 december 1969 hield Spaak voor de Vlaams-nationalistische Kontaktclub te Antwerpen een ophefmakende lezing, waarin hij zich uitsprak voor een federaal België. Hij liet het niet bij die ene geloofsbelijdenis, maar zou de volgende jaren in diverse interviews, artikelen en toespraken zijn nieuwe federalistische visie toelichten (z. Federalisme). Deze kruistocht van een zo prestigieuze figuur, die steeds de Nederlandsonkundige exponent geweest was van het unitair denkende Belgische establishment, hielp in de jaren 1970 de federalistische idee burgerrecht krijgen. In 1971 koos hij bij de parlements- en agglomeratieverkiezingen openlijk partij voor het Front des Francophones (FDF) te Brussel, waarin hij beweerde de enige verdedig-

---

ster te zien van de belangen der - door het Vlaams imperialisme bedreigde - hoofdstad. De grote overwinning van dit Front was vooral aan de steun van Spaak te danken. Dit engagement is hem van Vlaamse zijde, ook door de socialisten, erg kwalijk genomen.

WERKEN : *Combats Inachevés*, 2 dln. (1969).

LITERATUUR : J.H. Huizinga, *Mr. Europe. A political biography of Paul Henri Spaak* (1961; verscheen ook in het Nederlands : *Paul Henri Spaak; een politieke biografie*, 1963); - L. Outers, *Paul-Henri Spaak, son dernier combat* (1972); - H.F. van Aal, *Télé-Mémoires* (1972).

MANU RUYS